

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-311-8-28>

**LITERARY TEXT FORMATION IN THE PARADIGM
OF LINGUISTIC-NARRATIVE
AND COGNITIVE-SEMIOTIC STUDIES**

**ХУДОЖНЄ ТЕКСТОТВОРЕННЯ
У ФОКУСІ ЛІНГВОНАРАТИВНИХ
І КОГНІТИВНО-СЕМІОТИЧНИХ СТУДІЙ**

Savchuk R. I.

*Doctor of Philological Sciences,
Professor,
Professor at the Department of Spanish
and French Philology
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Савчук Р. І.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри іспанської
та французької філології
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Трансмедіальність, дифузійність і композитність сучасного французького художнього дискурсу, який усе-ще лишається однією із найбільш затребуваних і популярних джерельних баз у романських текстозорієнтованих розвідках, підштовхують текстологів до перегляду та переформатування палітри свого дослідницького інструментарію у бік одночасного залучення до предмета вивчення – закономірностей і принципів творення художнього мовобуття – методів і прийомів не лише лінгвістики тексту або лінгвопоетики, а також філософії, когнітології, літературознавства, семіотики, комунікативної лінгвістики, лінгвопрагматики, психології, культурології, що безсумнівно дозволяє більш ємно і панорамно розглянути й описати предмет свого дослідження.

На моє переконання, методика такого своєрідного комплементарного підходу до розкриття процесів і механізмів французького художнього текстотворення цілком обґрунтовано може запропонувати чіткий і дієвий алгоритм поліаспектного та полірівневого студіювання художнього дискурсу загалом і художнього тексту зокрема.

Приміром, методика інтерпарадигмального теоретико-методологічного підходу до вивчення французького художнього тексту дозволяє працювати з текстом, або краще сказати з усіма його знаковими проєкціями, на кількох рівнях одночасно і може реалізуватися трьома

основними етапами в його дослідженні, а саме наративно-інтерпретаційним, лінгвокогнітивним і лінгвoseміотичним [див. 2].

Наративно-інтерпретаційний етап ґрунтується на поєднанні методики і процедур (лінгво)наративного аналізу, що уможливорює виявлення найбільш типових (лінгво)наративних конфігурацій художнього твору / творів і їхнього співвідношення зі структурами художнього дискурсу, *контекстуально-інтерпретаційного* і *лінгвостилістичного аналізів* як етапу власне інтерпретації художнього дискурсу у термінах реконструкції авторського задуму, мотивів і цілей, а також рецептивної спрямованості художніх текстів. Цей етап передбачає визначення жанрово-композиційних, семантико-синтаксичних і образно-стилістичних (лінгво)наративних конфігурацій, віднайдених у тексті / текстах.

Студювання авторських *жанрово-композиційних (лінгво)наративних практик* ґрунтується на представленні та характеристиці стилю тієї або іншої літературної доби загалом і романної естетики зокрема, а також включає процедуру відбору й аналізу композиційних одиниць або компонентів художнього тексту (як от назва твору, ініціальна / завершальна сцена, зачин, опис, ліричний відступ тощо), що забезпечують динамічність або статичність оповідної реальності й налаштовують читача на певний чуттєвий лад у сприйнятті / прочитанні твору.

З'ясування, систематизація та опис *семантико-синтаксичних (лінгво)наративних модифікацій* у текстотвірних практиках супроводжується застосуванням *методу дискурс-аналізу*, що дає змогу розкрити специфіку найбільш уживаних (лінгво)наративних конфігурацій гомо- / гетеродієгетичного оповідачів у плані моно- або поліфонії оповідного зображення у процесі формування та форматування різних типів оповідної реальності.

Методика дискурс-типологічного аналізу у поєднанні із *лінгвостилістичним аналізом*, за яким всі стилістичні засоби так чи інакше мають відношення до не-нейтрального способу відображення дійсності, може бути застосованою для систематизації та узагальнення *образно-стилістичних авторських конфігурацій* як жанро- і стилеутворювальних потенцій наративних стратегій французького художнього текстотворення.

Таким чином, виявлення та опис *жанрово-композиційних, семантико-синтаксичних і образно-стилістичних (лінгво)наративних характеристик* художнього дискурсу дозволяє розкрити не лише

імпліцитні пласти твору / творів, але й простежити певну (а)симетрію його зовнішньої та внутрішньої форм.

Наступним етапом є *лінгвокогнітивний етап*, який знаменується зміною уваги від загальних характеристик (лінгво)нарративної поетики письменника до реконструкції доміантних когнітивних структур у його нарративному мисленні, що відображають процеси та механізми художнього текстотворення як результат індивідуально-авторської нарративної програми.

Так, *лінгвокогнітивний етап* передбачає розкриття взаємовідношень між (лінгво)нарративною організацією художнього твору / художніх творів та системністю використання письменником (лінгво)нарративних засобів і прийомів, технік і тактик, а також лінгвокогнітивних способів і механізмів їх мовного втілення, що віддзеркалюють особливості авторського світосприйняття та світовідчування у структурах концептів або фреймів.

Пріоритетною у цьому разі постає *інтеграція* основних процедур (*лінгво*)нарративного аналізу у термінах окреслення формо-і смислотвірного статусу категорій художнього нарративу, а саме голосу, темпоральності, просторовості, модальності, і *семантико-когнітивного* як такої аналітичної процедури, що має своїм підґрунтям вихідне положення лінгвосеміотичної теорії А.О. Білецького [1, с. 175–182] *про системність семантичних кореляцій*, які складають основу словесних і концептуалізованих образів.

Семантична і когнітивна інтерпретація мовних одиниць різних типів оповідної реальності, віднайдені у розглянутих художніх текстах, дає змогу представити увесь інструментарій фігуративного і асоціативного осмислення письменником / письменниками створеної ними оповідної реальності у структурах концептів або фреймів.

Отже, *лінгвокогнітивний етап* в інтерпарадигмальному теоретико-методологічному підході до розкриття процесів і механізмів французького художнього текстотворення складається з таких основних процедур:

- ідентифікація *лінгвокогнітивних нарративних стратегій* художнього текстотворення з опорою на показові для нього лінгвонарративні моделі конструювання *певного типу оповідної реальності*;
- визначення лінгвокогнітивних механізмів концептуалізації нарративних стратегій художнього текстотворення;
- виділення модальних засобів риторико-стилістичного рівня та з'ясування виражально-зображальних засобів мовної репрезентації, що

текстуалізують авторські смислові домінанти та концептуально значущі слова, які формують словесне підґрунтя образно-стилістичної фігуративності певних типів оповідної реальності відповідно до тих або інших наративних стратегій.

Завершальний – *лінгвосеміотичний етап* – ґрунтується на методиці *діалогічної інтерпретації* художнього твору, що постає сукупністю процедур аналізу тексту / текстів як знакового посередника дискурсу з урахуванням позамавних чинників текстової комунікації і інтегрованого принципу діалогічності [3, с. 533].

Власне *лінгвосеміотичний аналіз* уможливує розгляд художнього тексту як одного із феноменів культури, що формує своєрідну матрицю у творенні *можливих варіантів* існування дійсного світу з огляду на довільність використання письменниками мовних знаків у побудові певної оповідної реальності. *Лінгвосеміотичний аналіз*, до прикладу, може слугувати для виявлення семіотичних механізмів полікодової множинності смислів у наративних можливих світах художнього тексту / художніх текстів.

Лінгвосеміотичний етап розкриття процесів і механізмів художнього текстотворення може вибудовуватися на поєднанні *лінгвосеміотичного аналізу* і *методики моделювання можливих світів*, що вможливує виявлення механізмів семіозису мовотворчих практик письменника / письменників у процесі конструювання трансформації онтології дійсного світу в можливий.

Таким чином, *лінгвосеміотичний етап* може бути реалізованим двома основними дослідницькими процедурами:

- окреслення образно-стилістичної фігуративності художніх текстів у плані семіозису наративних стратегій художнього текстотворення;
- виявлення текстотвірного потенціалу певних знаково-мовних структур відображення наративних стратегій у художньому творі / художніх творах.

На завершення зауважу, що ідея і сутність такого *інтерпарадигмального теоретико-методологічного підходу* та представлених вище методологічних засад й етапів його використання до розкриття процесів і механізмів французького художнього текстотворення цілком суголосна позиції сучасних текстологів щодо пошуку своєрідного метаметоду інтерпретації художнього твору як найбільш оптимального алгоритму його поліаспектного та полірівневого вивчення.

Література:

1. Карпіловська Є. А. Проблеми будови сучасного українського лексику в дзеркалі лінгвoseміотичної теорії А. О. Білецького. Мовні і концептуальні картини світу. Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К., 2002. Ч. 1. С. 175–182.
2. Савчук Р. І. Французький художній дискурс XVIII–XXI століть у ракурсі наративного текстотворення : лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти. К. : Вид. центр КНЛУ, 2016. 280 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-311-8-29>

**EXTRALINGUAL COMMUNICATIVE COMPONENT
IN THE INTERNET-DISOURSE AS AN EXPRESSION
OF UKRAINIANS' MODERN VALUES**

**ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ
У ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ ЯК ВИРАЗ СУЧАСНИХ
ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ**

Skrynnik Yu. S.

*Doctor of Philosophy in Philology,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of English Philology and Foreign
Language Teaching Methods
V. N. Karazin Kharkiv
National University
Kharkiv, Ukraine*

Скринник Ю. С.

*доктор філософії з філології, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та методики викладання
іноземної мови
Харківський національний
університет
імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Мова є одним із проявів сутності особистості, який вносить у спілкування властивості психічного та життєвого досвіду, особливості світогляду, мисленнєві здібності, інтереси тощо. Людський фактор у мові є фундаментальним явищем лінгвістичної прагматики як галузі сучасного мовознавства [1; 2; 3; 4; 5; 7].